

Katerina Anghelaki-Rooke

Tělo tmavne, jak vyhasíná den

Přeložil Jan Matys

Ilustrace Bedřiška Uždilová

Poezie atmosféry

Atmospheric Poetry

Kolik dní a nocí tvé nepřítomnosti
potřebuje vzduch,
aby se očistil
od výparů tvé pleti
a převážila zase
mimóza, borovice
a všechny krásné
neosobní vůně?

Jak dlouho ponechá si krajina
tu úchvatnou kombinaci
vánku a pravidelného rytmu?
Jak dlouho mi bude vesmír připomínat
to setkání s letmým pohledem,
kdy světlo znova získá
svou absolutní vládu
nad chvílkovým triumfem
lidského stínu?

Chut' nesmrtelnosti

The Taste of Immortality

Jazykem ji přidržuji
na patře.
Hledám duši, která by mě udržela
živou po životě.
Je obálka nesmrtelnosti
sladká nebo trpká?
Vysychá tak dobře
jako plet' od lásky?

„O ty duše, ó ty duše, s tělem jedno jsi,
dobytkem, pachem se lišíš,
a jaksi divně se chováš,

když opouštíš tělo
jako poslední.
Ty nejoddanější cizí pomocníku,
božský pečovateli, který v domě zůstane,
když ostatní už odešli, aby zůstalo vše
čisté, bez poskvrny...“

Aha! Tak proto tě mýty zovou
nesmrelnou.
S duší v ústech poznala jsem,
jak se ta pohádka na jazyku rozplývá...
Ale ta chut'!

Obsah a tvar naděje

Form and Content of Hope

V naději ukrývá se sen,
ten zázrak.
Naděje je zachovalá
jako děd a bába.
Naděje je podvratnická
jako děti.
Naděje je velkorysá:
všichni máme kus života před sebou.
Naděje bývá sobecká:
ať jiný zemře, jen když žiju já.
Naděje je přirozená:
bez ní nikdo nedýchá.
Naděje bývá zvrácená:
když nutí nás k sexu

s nestvůrou přežívání.
Naděje je odtažitá:
nic není přesně dáno kromě hladu.
Naděje je precizní:
čekám, že uvidím tuto kytku
právě takto oblečenou,
kolem krku osvícenou.
A před samotným koncem
oddají se naděje a hrůza
a ty se budeš jedním dechem
třást se strachem i doufat,
že budeš tu nadále trpět,
anebo dás světu vale.

U přístavu

At the Harbor

Včera večer u přístavu
dotkla se má myšlenka
tvé myšlenky skrovné
tvá očka
hleděla do dálky
měla barvu moře
milujícího nádhernou zimu.
Včera večer u přístavu
záviděla jsem lodi,
která svírá v svém náručí
lahodné, šťavnaté ovoce.
Potutelně ses usmíval,
jako by tě právě zasvětili

do nejhlebší povrchnosti života,
jíž je láska.
Měls mlhavou svatozář,
jakoby tě polili
od hlavy až k patě
božskou tekutinou,
která tě nutí nosit v hlavě
nepodstatné,
brát v úvahu dočasné
a vroucně zlíbat od hlavy až k patě
to smrtelné ego,
které tento přístav brzy opustí

Posedlosti

Obsessions

*Až zemřu, nazvou to pátkem,
pátkem smutku.*

Panos Statkoyannis

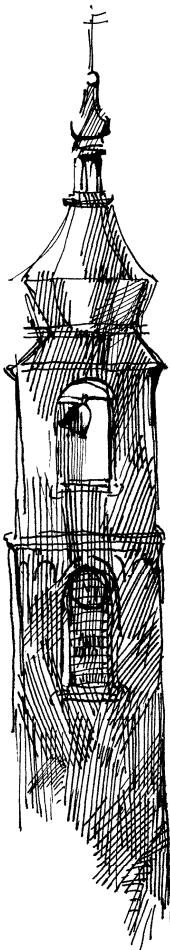
V hodinu tvé smrti u tebe nepobudu,
abych na starých prsou svých
zahrála tvé nohy,
abych vzduchu živému
četla básně a mohla říci:
„Tvé nohy, tvé ohanbí,
prameny tvých vlasů, vše tak dokonalé!“
V hodinu své smrti pochopíš,
že jsem se svým obstarožným tělem
dobyla již dávno do vedlejšího pokoje –
života.
Můj šepot přivítá tě slovy:

Hled', jaký zázrak tělo jest,
třebaže trpělo temnotou,
ó, jak posvátné jsou slzy,
jsou-li prolyty za to, cos nikdy neprožil ...
Až zemřeš, řekneš „Posuň se,
a udělej mi místo!
Líbí se mi květinový záhon,
který jsi pro naši schůzku vybrala,
mám rád zelenou džungli.
Jakže jsme tomu říkávali na světě?
Něco nenaplněného?
Láska?“

Co to tluče?*Knocks-Questions*

Po celé dny, celá staletí
poslouchám tajemný tlukot.
Copak je to? Bije Bůh darebáky? Nebo d'ábel dobráky?
Netluče to srdce mého domu?
Křídlo mého anděla strážného?
Co to jenom tluče?
Nevyzvánějí věžní hodiny, že čas již končí?
Čas vyměřený mi zde na Zemi?
Nebo lhůta onoho tam s vytřeštěným zrakem?
Z balkónů opadal sníh, koberce a špína.
Tajemné údery ztichly.
Klidný každodenní život mě zas uklidnil,
protože mi připomenul svůj někdejší příslib:
dokonalý tep, život bez hranic.
Dokonce mě přinutil se nudit a toužit po hrozivém křiku,
bouchání, jež by mě bez důvodu vystrašilo,
jako bych šla spát s neznámým mužem
a ráno se probudila vedle kamaráda.

Alexandr Veliký a Sfinga

Alexander the Great and the Sphinx

Krásný den.
 Vyšla jsem si k olivám a lodím
 zimní slunce září
 vlny rozbíjejí se o zamčené domy,
 opadané pomerančovníky a schody.
 Jiné ostrovy, jiné ostrovy,
 s každým obláčkem jiné ostrovy,
 modré nebo sněhobílé,
 jak kráčím se Sfingou
 po zmrzlých chaluhách.
 Sfinga ve mně je neklidná
 nenalézá klienta
 nenalézá nikde klid
 a obchází kol jako kočka,
 hledající svůj pelech.
 Otázka zněla
 moudrost nebo šílenost,
 moudrost či šílenství když jsem cestovala,
 moudrost či šílenství když jsem bojovala
 Sfinga cestovala
 Sfinga bojovala
 A roztrhla ve dví hlavolam
 Sfinga mučila mne
 Sfinga vábila mne

do města, na planinu,
 do všedního shonu
 slávy.
 Probodla se v poušti mečem
 když zlobila kočovníky
 když vraždila nezletilce
 když dráždila vladaře.
 Dnes ráno
 jsme kráčely se Sfingou
 hájem borovic.
 Z horké země kouřilo se
 nahoře byl chlad.
 Klábosily jsme....
 Sfinga si lehla k odpočinku;
 šly jsme tiše dál...
 Ach! Ten červ,
 jak se chytře plazí,
 napůl potmě, napůl na světle,
 zapomíná,
 předjmá pohyb;
 svět tak velký není
 a on ho má na ocase...

Řekly jsme si všechno,
co se přihodilo.
Co byl Alexandr
(jako by mě neznala)
šílenství, či moudrost?
Na ostrově zadul vítr
a bičoval borovice;
povídaly jsme si běžné věci,
že otázky neporazí smrt;
povídaly jsme si staré věci,
že vojenská tažení neporazí půdu...
Ochladilo se
šly jsme ke kavárníčkám
se zavřenými okenicemi
s řeřavým uhlím na roštech
a mandlovými dobrotami,
nad mořem se mezitím setmělo
šed'
nás ani nezvala,
ani k nám nepřicházela
nechtěla se o nic
s námi rozdělit...
moře...
kolik toho ví

o králích,
když po nich ve spánku přebírá žezlo,
o pirátech
o dobách běsnění,
kdy se, ač nehybná, mění,
mění, mění,
nebo znova
zkrápí věčné tajemství.

Už toho mám dost, dí Sfinga,
držíc větévku
a kreslíc znaky do píska.
Už toho mám dost, dí Alexandr,
od života se nic nedozvíme;
skutečnost je méně upřímná
než my,
mluví o skřivanech,
maluje v březnu ostrovy,
mluví o polích...
Ach! Ta skoupost polí!
Zbrklá koza,
přeskakuje smrt, přeskakuje světlo,
ven se derou první lístky fíkovníku,
aby uvítaly velikonoce.

Zemi*To the Earth*

Takto promlouvám dnes k Zemi:
Má drahá Země s tichým nočním ptactvem,
mávajícím černými křídly
a upovídanými ptáky denními,
jež oplýváš slanými i sladkými vodami,
žijícími svým vlastním životem,
oživeny laskáním a výskotem
a svou povahou lhostejnými,
země, ty představuješ vše, co vím o životě
– a patří Ti i nebe –
jednoho dne mě pokryje tvá péřová deka
spolu s párem fotkami,
které zůstaly v zásuvkách

mluv na mne, porad' mi, vyprávěj mně,
abychom neplakali, dokud lidé žijí,
nesmíme je oplakávat
i kdybychom je postrádali,
tak jako jazyk prahne po vodě,
neboť pokud lidé žijí,
jsou přítomni v jiných přirozených krásách,
když blaženě spí, sní, jedí ovoce a ryby,
jdou do práce a věnují se dětem.

Ó Země, od mladých let jsi mne konejšila

– když mně kdysi nadávali,
vždycky pohlédla jsem na moře
a má duše pookrála –
potří mě svým balzámem,
abych se zas napřímila
a myslela na lásku,
třebaže líčili ji jako bolest,
a říkali, že není,
já ve tvé spásné křtitelnici
představuji si dvě těla
jeho a mé,
společně a bez bolesti
jako okřídlené bytosti
vnořené do přirozenosti,
na významu ztrácející,
lásku nabývající.

V lese*In the Forest*

Viděla jsem tě skrze listy
 skrz vodu jsem tě viděla
 ve světle z listoví
 v listoví z vody
 skrze měsíce na hladině vody,
 viděla jsem tě v tůních vodopádů,
 jež jsou utvářeny světlem,
 světlem jímž je tvé tělo.
 Kráčel jsi k lesní mýtině ,
 zlehka, jako by ses vznášel
 nad třpytivými kapkami
 v nezkrotné černi noci.
 Ach! Za tvými rameny
 vypařuje se noc v mlžný opar křídel,
 a na tvých prsou září
 oslnivé oko Boží krásy.

Od ztichlých močálů a luk,
 až k věncům korun stromů,

v nejvyšším patře přírody, jež šílí,
 zní hlasy ztuhlých nebožtíků
 a pramen všech pramenů,
 pták žalu, jenž drtí,
 zatímco hlas tvůj stoupá z hlubin,
 v nichž žluč a duše
 vzdorují svorně smrti.

Každý coul tvého těla
 je blouznění v houštině,
 v bujně zeleni tvých snů,
 v zářném tichu břečťanu,
 v tiché mdlobě kapradí,
 pestrém umdlévání
 padajícího listí.
 Tvé poselství hlásá:
 život není nikdy silnější než touha,
 nižádný čin nepřekoná poezii.

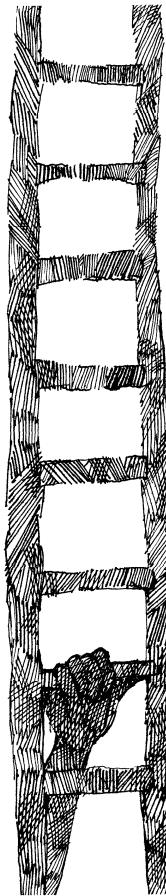
Tam kde ses mě dotkl,
tam kde vykvetla jsem,
tam kde té měř zhynula jsem,
tam odkud tě volám
chválíc tvou jinou přirozenost,
tam kde ukřížovali mě,
tam kde trpěla jsem
pro půvab tvůj, kouzlo,
tam kde lehkost lásky
těžce doléhá na vody.

Zbojníku proti skutečnosti,
říkáš, že uvidím tě ještě
vycházet z lesa na mytinu,

tvé útlé nohy obmotány
šlahouny psího vína,
kořínky tvých vlasů potřísněné
ptačím semenem.
Tebe, jenž vzpíráš klenbu nebe,
já ztratila jsem, když jsem okouněla
na vrány, jež slétaly se k hřadování.
Ty, který pronášíš slova,
jež skví se jako měsíčky
na svažitých lukách.
Ty, jenž záříš rty i slovy.
Ty, jenž pro mne zosobňuješ
mohutný proud poezie.

Žebřík*The Ladder*

Mé tělo je malý žebřík,
který přistavuji ke hradbám světa.
Lezu naň a natahuji krk, abych viděla
za hradby pocitů.
Žebřík se víc a víc viklá.
Já jsem stále nervóznější,
a raději bych to vzdala,
ten pohled do zahrad.
Celé dny přemýšlím
o hluboké prsti soulože,
která podepírá drn trávy
i kořání
vší té nestoudné vegetace.
Dívám se, ale už mě to zmáhá.
Žebřík se neprestává viklat,
světla v parku mizí v mlze
a přichází noc.
Za nějakých pár let,
nevím přesně kolik,
všechn ten můj trénink
zmizí ve zmatku.
Já budu ten prohnilý žebřík,
který někdo opřel
o zed' zahrady.

Tělo je vítězství i porážka snů

The Body is the Victory and the Defeat of Dreams

Tělo je vítězství snů,
když se beze studu, jako voda,
vynořuje z dřímoty,
zatímco důlky, jizvy a různá
znaménka stále ještě spí
a jeho olivové háje lásky
na dotyk chladí.

Tělo je porážka snů,
prázdná a do široka rozprostřená
(křik se vrací jako ozvěna)
s neduživými chlouppky,
nemilovaná časem,
raněná, vzlykající,
jež nenávidí vlastní pohyb
a jehož zprvu černá barva
pozvolna vybledá,
a po procitnutí zaklapne svou brašnu,
která visí na bolesti
mnoho hodin v prachu.

Tělo je vítězství snů,
když klade nohu před nohu
a dobývá kus půdy.

Místo.

Těžkým úderem.

Smrt.

Když tělo smrtí získá místo
v městě na náměstí
pak vyje „chci to!“
jako rozběsněný vlk
„už to nevydržím!“
„pozor, už toho mám dost!“
„mé dítě má hlad!“

Tělo rodí svou vlastní spravedlnost
a brání ji.

Tělo tvoří květ,
vyplivuje hrob,
padá na zem a vzlétá,
víří kolem žumpy
(světa v pohybu),
ve snu sklízí slávu,
nebo ocitá se
nahé na ulici v bolesti;
přichází o zuby,
třese se láskou,
rozkrájuje svou zemi jako meloun
a odchází.

Vedro*Heat*

Za veder, jež bývají v Řecku,
tiskne se hrud' k hrudi,
až vytryskne voda.
Pila jsem tvůj pot
současně s tvými
polibky a vzdechy
ve stínu okenic.
Jak přicházelo neurvalé odpoledne,
sálal z tebe žár,
byl jsi rozcuchán,
měl jsi božské řasy
a tvůj smích se tříštil
o solné hranoly vášně.
V hrobovém tichu
syčícího vedra
se nad námi vznášel
jediný stín, černý jako osud –
důkaz naší existence
skrze hmyzí rovnice.
Srpen hnusal,
zatímco neúnavní cvrčci
zvučeli ozvěnou
posledních cifer drozdího zpěvu.
Vzduch se ani nehýbá...
Na tvém penisu sedí hnidopyšná moucha,
která všechno pokálí
a pije tvou mízu.
Kolem jede prodavač melounů
se svým megafonem.
Odpoledne se válí u mých nohou
jako uťatá hlava.

Vítězství vytrvalé ztráty*The Triumph of Constant Loss*

(Věnováno Antonisu Fosteriusovi)

Již nikdy nebudeme tím,
kým jsme kdysi byli,
avšak tato vytrvalá ztráta
je naším triumfem.

Zůstalo nám jen
ticho listu;
tělo tmavne
jak vyhasíná den,
až do nenadálého vzplanutí
černé noci.
Útržky života
se proměňují
na barevné otisky

našich snů,
na místě světla stínů
zbudou na dočasné kůži
drobné škrábance.
Oslněna temnotou
hledala jsem boha
a byl mi podán prst
abych se jím podrbala;
a nyní triumfuji
na svých nejskrytéjších místech,
tam kde klíčí myšlenka: zde
konečně dochází mi,
že budu první, kdo zmizí.

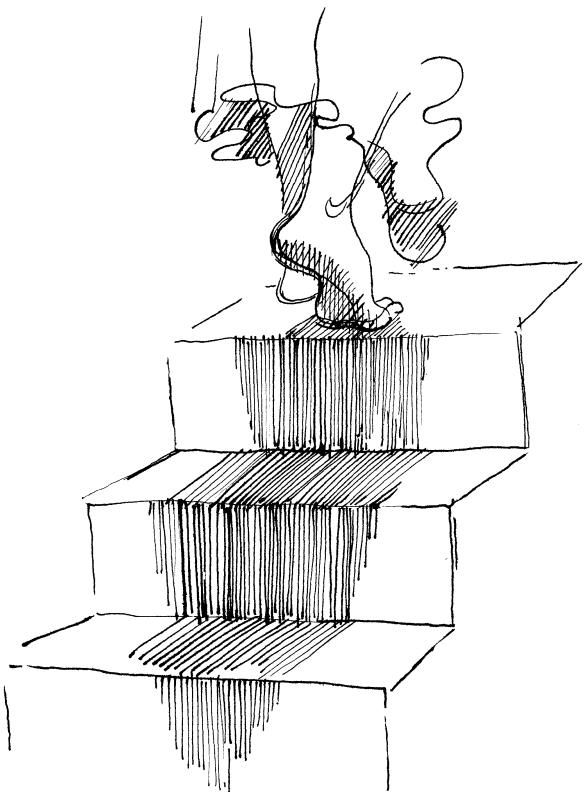

Samotná hmota*Matter Alone*

Vezmu věc a dám ji jinam.
Nějak mi tady vadila.
Za několik okamžiků
sunoucí se hmota,
kus látky, cár papíru,
zničehonic povzdechne.
Znamená ten tichounký vzdech
podiv nad novým pořádkem
neživého a věčného,
anebo úlevu?
Anebo ten předmět
touží po domově?
Nepatrný pohyb,
pohled, kvantum světla,
vnitřní ego vyskočí
a letí volně éterem.
Něco jako vzdechy milujících
nebo vytí lačné dogy.
„Tak musí zvučet samotná hmota“
říkám,
než mě zhltne jiné ticho,
mé vlastní.

Vězí to v nebi*The Sky Defines*

Rostlina nebo nůž,
hraju nebo něco předstíram;
je na těchto schodech,
o nichž přisámbůh nevím
zda vedou nahoru či dolů,
staré, nebo nově spatřené světlo?
Směruji k odpovědi
nebo k úplnému zatmění?
Proč nazývám jednu věc radostí
a druhou bolestí,
když se tělo, které to už vzdalo,
svíjí bolestí nebo visí,
a neví zda jásá nebo krvácí,
když zaraženě stojí tvář v tvář
nejasné budoucnosti,
která je ničí?
Vězí to hlavně v nebi, ve světle,
jež právě padá shůry.
Nebot' ať přemítáš o čemkoli,
světlo se skrývá v temnotě,
dokonce i v pekle;
bolest je nekonečné bloudění v temnotě;
ty to víš,
nebot' kdykoli se tě zmocní,
přestaneš snít o světle.

Překládání konce života do lásky*Translating into Love Life's End*

(Post scriptum)

Nemohu se tě dotknout
jazykem,
a proto svou vášeň překládám.
Nemohu být v duchu s tebou,
a proto se proměnuji;
nemohu tě svléknout,
a proto tě v duchu odívám
do cizího jazyka.
Nemohu se uhnízdit pod tvými křídly,
a proto kolem tebe kroužím
a listuji tvým slovníkem.
Chci vědět, jak se svlékáš,
jak se otevřáš,
a tak, mezi řádky,
hledám tvoje zvyky,
tvé oblíbené ovoce,
tvé oblíbené vůně,
děvčata která okukuješ.
Nikdy nespatřím tvé interpunkční značky
nahé, pilně studuji tvá adjektiva,
abych je mohla odříkat
při vyznání jiné víry.
Ale moje povídky už vyšly z módy,
má knížka nezáří v regálu,
a já tě teď vidím
ve vzácné pozlacené vazbě
v zahraniční knihovně.
Neboť nikdy nebylo mi dopřáno
oddávat se nostalgií
a teď, když jsem dopsala tu báseň,
čtu v prosluněném překladu
zamračenou oblohu

.

Ještě jednou Lipiu

Lipiu Once Again

Jazykem Lipiu je mlčení

PROLOG

Básně se rodí v tichu
stejně jako láska,
pouze ticho bezcitné
rodí a pojídá
své děti.

I.

V Lipiu studuje se ticho
jako cizí jazyk
a studuješ-li usilovně,
rozlišíš dialekt dne
od výrazného akcentu noci.
Zapamatuješ si ptáky
a světlo, jež mění
význam prázdniny.
Nikdy nebudeš tou řečí
plynně hovořit,
ale vždy tě bude fascinovat její pravdivost.
V originále si přečeš stromy, hory.
Ptáš se: Co mám v tom jazyce říci?
Raněně zvíře ve tvém nitru neodpovídá.
Mlčí a mlčí.

II.

Dneska pršelo a déšť se změnil
v záplavu nepochopitelných kleteb.
Postavy na obrazovce
tiše pobíhají dokola:

těla, úsměvy, objetí,
stisky rukou, uvázání kravat, rány pěstí...
Nezaslechla jsem žádná slova
a vnímala absurditu
zbyrokratizované existence.
Proč právě on,
ten milý, duchem nepřítomný muž?
S čímpak rozumí si vášeň?
Asi jsem už zapomněla syntaxi mládí.

III.

V zahradě taverny je jaro
a k hlavám seniorů vlídně sklánějí se
rozkvetlé větve kaštanů.
Zpoza pivní pěny tu a tam vykukují
bílé bradky a kníry,
v povadlých modrých očích jiskra
šíbalství,
štíhlá hospodská
jako panenka vybalená z krabičky,
která má na krku visačku
Božího obchodního domu.
Hnědé skvrny na rukou staříků
– mapy neznámých světadílů –
květiny rozházené větrem
po dřevěném stole,
a pojednou jsem pochopila, co je mlčení:
je lůnem všech řečí.

IV.

Je to jazyk počátku,
řeč kterou se ptáte listů,
a sami sebe ptáte se na smysl
tolika rozbřesků, tolika vdechů,
tolika vzlyků, jež pohltil drn,
k čemu je život, čím otevřu dům?
Příjmou mě?
Jak vykročím sama do deště
vstříc svému zachránci-ničiteli,
na svou první schůzku s ním?
Nic není platna ani ta nejkrásnější vidina
před beztvarou kupou dnů,
kupou bez vůně
a bez zřejmého smyslu.

,

V.

Ale mlčení je také
mateřtinou konce,
když se třeba pokoušíte
přečíst slovo VÝCHOD
napsané v noci dehtem na vrata,
nebo je to snad skryš? Myší díra?
Chceš se zas vynořit
v bolesti, v triumfu,
nebo budeš zase batoletem,
sajícím bezstarostně
z prsnatých mraků dne?

EPILOG

V tomto bezjazyčném světě,
kam přišla jsem studovat němotu
já při cvičeních hluchnu;
vidím, že mé mlčení
není ještě plynné,
nezní přirozeně.

Psaní*Writing*

Když beru do ruky pero,
dělám jakési necudné gesto
zatímco se něco třepotá v mírném vánku:
kůže mé přirozenosti.
Jakoby on, nebohá duše,
pomalu zvedl své rámě
a obklopil mě svou nevelikou slávou,
a dřív než bude vydán na smrt,
odříkával mi žvatlavým dětským hláskem
hrdinskou epopej.
Pomalu do mne vnikala
jeho ruka s okousanými nehty,
až jsem se stala průvodcem
svého vlastního pohřbu.
Ten dotyk ukončil každou báseň.
Do této nové erotické krajiny
přináším svůj stůl a své papíry.
Usedám ke psaní.
Uvádím do pohybu svůj stroj.
Na třetí řádce
si mě můj nový inspirátor
zcela podmanil.
Pochopila jsem jak žije
a jak mě ždímá.
Má fantazie vítězí
nad realitou.
Potí se mi ruce.
Pokládám pero na stůl
a otírám tři prsty,
které je držely,
o svá tučná stehna.
Můj duch je v plném rozletu.

Obsah

Poezie atmosféry	2
Chut' nesmrtelnosti	3
Obsah a tvar naděje	4
U přístavu	5
Posedlosti	6
Co to tluče?	7
Alexander Veliký a sfinga	8
Zemi	10
V lese	11
Žebřík	13
Tělo je vítězství i porážka snů	14
Vedro	15
Vítězství vytrvalé ztráty	16
Samotná hmota	17
Vězí to v nebi	18
Překládání konce života do lásky	19
Ještě jednou Lipiu	20
Psaní	22

Řecká básnířka *Katerina Anghelaki Rooke* se narodila 1939 v Athénách.

V roce 1985 byla odměněna řeckou státní cenou za poezii.

„Ve svých básních se s lehkostí Afrodity vznáší nad ohýnky nerozumu, zhmotňuje mnohoznačnost a lásku očišťuje písni.“.

*Zůstalo nám jen ticho listu,
tělo tmavne jak vyhasíná den...*

Katerina Anghelaki Rooke žije v Athénách.

Tento překlad byl pořízen podle anglického originálu „*The body grows dark together with the day*“, který vyšel v edici „Světoví básníci v Praze“ v roce 2008 s českým překladem Hany Žantovské a Miroslava Jindry. Editoři Michael March a Vlasta March.

Přeložil Ing. Jan Matys, viz www.technologie-kvalita.cz/honza

Autorkou kreseb je akademická malířka Bedřiška Uždilová

V Davli-Sloupu, 15.dubna 2013